

АХРОМАТИЧНІ КОЛЬОРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

Г. І. КАПНІНА, кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

E-mail: halynakapnina@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9127-3017

Анотація. Стаття присвячена проблемі кольоропозначень у порівняльному мовознавстві. У даній науковій розвідці подано загальну дефініцію терміну «ахроматичні кольори»; визначено, які саме кольоронайменування прираховують до ахроматичних; проведено семантичний аналіз ахроматичних кольорів німецької та української мов. Характеристика особливостей семантики ахроматичних кольорів в українській та німецькій мовах надала можливість узагальнити наступне: найбільш широкою палітрою прямих і переносних значень в обох мовах характеризується кольороназва «чорний»; кольоронімам «білий» та «сірий» властива менш об’ємна за розгалуженістю, але схожа семантика з подібними відтінками. Частіше за все ахроматичні кольори характеризуються чітким асоціативним рядом: білий – це чистота, спокій, чорний – журба, смуток, траур. Не дивлячись на вдавано вузьку семантику, саме ахроматичні кольори в мові частіше виконують роль не прямих номінацій, а численних образних метафор. За допомогою прикладів у статті показано, що навіть явища природи чи об’єкти, які оточують людину в повсякденному житті і використовуються в якості порівняння в складі прикметників, в обох мовах ідентичні, що є підтвердженням подібного світосприйняття різними етносами.

Ключові слова: ахроматичні кольори, семантика кольору, відтінок кольору, німецька мова, українська мова

Актуальність. Поняття кольору, не дивлячись на повсякденне вживання і, як наслідок, вдавану простоту або навіть примітивність, насправді є глибоким та ємким, адже воно є прямим відображенням лінгвокультури окремого народу.

Кольори з’являлись у мові поступово як результат потреби у виокремленні нових відтінків. Далі виникла необхідність у їх найменуванні, що спричинило появу нових кольороназв. Досліджуючи еволюцію розвитку колірних позначень, російський філолог О. Василевич доводить, що всього слід виокремлювати 6 стадій їх появи й становлення. На «найнижчій» стадії, стадії I, у мові є тільки два basic-кольоропозначення і в усіх випадках це – слова, які вказують на білий та чорні кольори. На стадії II до цих двох кольорів додається третій, і це – завжди слово, що позначає червоний колір. На стадіях III-V додається кожен раз по одному слову з трьох – «синій», «зелений», «жовтий». Сьомим словом (стадія VI) завжди буває «коричневий», а найвища стадія VII характеризується появою одразу чотирьох – «рожевий», «помаранчевий», «фіолетовий», «сірий» [1, с. 17].

До ХХ сторіччя колір був об’єктом активних досліджень фізиків, художників, філософів, психологів, пізніше його почали вивчати і представники лінгвістичної спільноти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему семантики кольору активно розробляють вітчизняні вчені, серед філологів, які починали ці дослідження – О. Дзівак, А. Критенко, продовжують цю тему в останні роки

Т. Венкель, І. Герасименко, Л. Довбня, А. Іншаков, О. Крижанська, Н. Кухар, Т. Пастушенко та ін.

В українському порівняльному мовознавстві кольоропозначення є предметом окремих вже реалізованих наукових студій. Так, І. Гавриляк досліджено специфіку становлення німецькомовних фразеологічних одиниць із семантикою кольору; Н. Кулик схарактеризовано німецькі фразеологізми з компонентом «кольоронім» в ідеографічному ракурсі; О. Зубач вивчено національно-культурну своєрідність семантики фразеологічних одиниць з колористичним компонентом; Ю. Ус узагальнено особливості розвитку системи кольоро- і світлопозначень у німецькій мові XVI-XIX століть; О. Огуєм визначено специфіку синонімічного розвитку кольоронімів у середньовісній німецькій мові; Т. Козак здійснено діахронічне дослідження на тему «Лексико-семантична група слів, які позначають колір у німецькій мові». Зважаючи на актуальність означеної проблематики, а також на широкий спектр ще не вивчених особливостей функціонування кольоративів у різних мовах, саме у ракурсі компаративної лінгвістики і буде здійснена наступна розвідка.

Беручи до уваги **мету даної статті**, що полягає в семантичному аналізі ахроматичних кольорів німецької та української мов, логічною є потреба в поясненні терміну «ахроматичні кольори». У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» «ахроматичний» дефінується як «такий, що не розкладає променів світла на складові кольори; безколірний, безбарвний [2, с. 48]. Німецькими науковцями пропонується таке пояснення сутності ахроматичних кольорів: «наукова назва для нестрокатих фарб» [5].

Матеріали і методи дослідження. У процесі написання статті застосовувались методи комплексного аналізу, синтезу, систематизації та узагальнення, а також зіставний метод.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз фактичного матеріалу на обрану тему свідчить про наступне: до ахроматичних кольорів слід зараховувати білий, чорний, а також сірий кольори. Відмітимо, що представники різних етнічних груп почали розрізняти сірі відтінки і вживати кольоронему «сірий» значно пізніше, ніж прикметники «чорний» та «білий», але сірий колір, по-перше, не належить до строкатих фарб, а по-друге, є результатом змішування чорного й білого кольорів, отже, кольороназва «сірий» не може залишитись поза межами нашого дослідження.

Таким чином, у якості ахроматичних нами буде проаналізовано три кольори в німецькій та українській мовах – білий і чорний як своєрідні полюси у сприйнятті темних і світлих об'єктів, а також сірий колір – як серединний, перехідний тон між названими вище. У процесі реалізації мети даної роботи будемо дотримуватись наступної точки зору: ахроматичними є білий, чорний і всі проміжні між ними сірі кольори (на відміну від хроматичних, до яких прираховують червоний, жовтогарячий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий, коричневий).

Як було зазначено вище, саме чорний та білий кольори існували вже на початковому етапі розвитку людства. Важливим для нашої роботи є також той факт, що як у німецькій, так і в українській мовах ці кольори були першими, а значить, вони є найактивніше використовуваними мовними реципієнтами та найбагатшими в семантичних відтінках.

Логічними у даному контексті є результати досліджень С. Кантеміра [3], який підтверджує, що найбільш уживаними в німецькій мові є саме кольороназви weiß та schwarz (потім йдуть rot і blau, далі – grün, grau, braun, gelb). Ці прикметники дослідник відносить до груп слів з високою частотністю використання. Групи слів

середньої частотності складають наступні кольороніми: rosa, blond, lila, golden, dunkelblau. До групи рідковживаних слів належать hoffnungsgrün, eierschalengelblich тощо (усього 393 позначення кольору).

Частіше за все ахроматичні кольори характеризуються чітким асоціативним рядом: білий – це чистота, спокій, чорний – журба, смуток, траур. Не дивлячись на вдавано вузьку семантику, саме ахроматичні кольори в мові частіше виконують роль не прямих номінацій, а численних образних метафор.

Проаналізуємо докладніше, як сприймається кожен з названих кольорів в німецькій та українській мовах.

Білий колір як світлий, яскравий, з властивістю світитися, в силу його протиставлення темному, чорному викликає радісний, оптимістичний настрій, символізує світле, життєрадісне начало [4, с. 6]. Основні значення прикметника «білий» в українській мові:

1) який має колір крейди, молока, снігу (антонім – чорний). Конкретніше:

а) який кольором наближається до крейди, молока, снігу; світлий;

б) вимитий, випраний; чистий;

в) зблідлий, блідий;

2) на (у) якому є багато білих плям, вибілених предметів;

3) світлошкірий (про расу);

4) політичне значення (*біла армія*);

5) уживається як складова частина ботанічних, зоологічних, технічних, хімічних назв, термінів (*біла пляма, білий білет, біле м'ясо*) [2, с. 78].

Далі подамо опис семантики цього кольороніму в німецькій мові. Білий (weiß) – позначення для сяючого, яскравого, кольору, схожого на колір вранішнього світла. Білий в німецькій мові має такі характеристики:

1) позначення для найсвітлішої з усіх наявних фарб: *білий, мов сніг, білий, мов молоко (weiß wie Schnee, Milch)*;

2) без кольору: *білі кров'яні тільця (кров'яні тільця без фарбуючої речовини, лейкоцити) (weiße Blutkörperchen)*;

3) переносне значення: *білий спорт (зимові види спорту, особливо лижі) (weißer Sport (Wintersport, besonders Schi))*; *бачити білих мишей* (фраз: *бути п'яним) (weiße Mäuse sehen – betrunken sein)* [8].

Відмітимо, що семантика кольороназви «білий» в українській мові є більш широкою, але природні об'єкти, з якими цей колір порівнюється, однакові, що свідчить про схожість світосприйняття давніх українців та германців. Що ж стосується сталих одиниць з даним кольоронімом в обох мовах, то, як ілюструють наведені приклади, кольороназва не завжди наявна у перекладеному варіанті, адже не завжди стала одиницею з прикметником на позначення кольору можна перекласти сталою одиницею в іншій мові, особливо неспорідненій, якими є українська й німецька мови.

Перед тим, як перейти до характеристики кольороніму «чорний» в українській мові, зазначимо, що він є набагато ємнішим у порівнянні з попередньо аналізованою кольороназвою (аж 17 основних значень!).

Отже, прикметник «чорний» дефінується як:

1) предмет кольору сажі, вугілля, найтемніший (антонім – білий): в одязі такого кольору; який має шерсть або пір'я такого кольору; як сталий епітет до деяких назв (поет.): *чорна буря, чорна кава*; у значенні іменника *чорне*;

2) темний, темніший у порівнянні з іншим кольором: *чорна хмара*;

3) у значенні іменника *чорна* (темниця);

4) предмет, виготовлений з житнього борошна: *чорний хліб*;

- 5) темноволосий, смуглий, чорнявий;
- 6) у значенні іменника чорні (як ознака раси; гриби (які чорніють від сушіння);
- 7) брудний, покритий брудом, сажею, кіптявою; невивраний, нечистий;
- 8) непрофесійний, підсобний, важкий фізично, часто пов'язаний з виробничим брудом, пилом тощо (про роботу, працю); який потребує багато сил, витривалості тощо; копіткий;
- 9) не головний, не парадний, признач. для щоденних потреб (про вхід, приміщення і т. ін.);
- 10) (спец.) необроблений або оброблений частково, начорно: *чорна гайка*;
- 11) (заст.) який належить до нижчих верств суспільства, до трудового народу; простонародний: *чорна рада, чорна кістка* (представник недворянського роду);
- 12) (перен.) безпросвітний, безрадісний; пов'язаний з труднощами, незгодами (про час); занепокоєний, сумний; згубний, виснажливий (про хворобу);
- 13) (перен.) властивий злісній, підступній людині: *чорна заздрість*;
- 14) (перен.) вкрай ворожий, реакційний, контрреволюційний;
- 15) (перен.) який не викликає схвалення; поганий, негативний, ганебний: *чорна книга* (книга в дореволюційній школі для запису прізвищ тих, хто провинився, та їх провин), *чорна пляма* (те, що ганьбить, плямує чию-небудь репутацію);
- 16) уживається як складова частина деяких ботанічних, зоологічних, технічних, хімічних та інших назв, термінів: *чорна смородина, чорний метал*;
- 17) (заст.) за упередженими уявленнями — чарівницький, чаклунський, пов'язаний з нечистою силою: *чорна магія, чорна сила* [2, с. 1605].

Спираючись на результати діахронічного дослідження Т. Козак, можемо стверджувати, що, подібно до української, у сучасній німецькій мові словоформа *schwarz* вживається не тільки на позначення кольору або його відтінку, але й позначає некольорову властивість, ознаку предмета: брудна річ, предмет; міцна кава; негативний душевний стан людини, песимістичний настрій; кримінальна дія людини [4, с. 5]. Проаналізуємо докладніше семантику цього кольору в німецькій мові. Отже, чорний пояснюється як такий, що:

- 1) має абсолютно темне забарвлення, майже повністю абсорбує світлові промені, не відображає світло: у прямому сенсі: *чорний костюм (ein schwarzer Anzug), чорний птах (ein schwarzer Vogel)*; в образному значенні: *у когось потемніло (почорніло) в очах (jmdm. wird (es) schwarz vor (den) Augen (jmdm. wird übel)*; в переносному значенні: *дуже злитися (sich schwarz ärgern)*;
- 2) а) особливо темний, майже чорний: у прямому сенсі: *чорні очі (schwarze Augen), чорний хліб (schwarzes Brot)*; в образному значенні: *чорні хмарина з'являються на горизонті (schwarze Wolken ziehen am Horizont herauf)*;
 б) без світла, бідний на світло: *чорний як ніч (schwarz wie die Nacht)*;
- 3) поганий, скрутний (про стан речей):
 а) зловісний, у передчутті нещастя, похмурий: *чорні думки (schwarze Gedanken)*;
 б) нещасливий; той, хто приносить нещастя: *чорний день (ein schwarzer Tag)*;
 в) злий, лихий, підлий: *чорний план (ein schwarzer Plan)*;
 г) такий, що виражає посилення, дуже великий, абсолютний: *чорна невдячність (schwarzer Undank)*;
- 4) а) незаконний, заборонений, таємний: *вести чорну (подвійну) касу (eine schwarze Kasse führen)*;
 б) без дозволу: *будувати по-чорному (незаконно) (schwarz bauen)* [7].

Як бачимо, німецький кольоронім *schwarz* не характеризується такою широтою основних значень як його український відповідник, але частково це пояснюється особливостями подачі матеріалу: у процесі аналізу семантики цього кольороніму

не виносились окремо переносні значення (як це було зроблено укладачами Великого тлумачного словника сучасної української мови), крім цього, на відміну від українського прикметника «чорний», німецький варіант цієї кольороназви не має таких семантичних відтінків як застарілі та політичні явища. Загалом, можна стверджувати, що значення цієї кольоронеми у двох мовах співпадають.

Перейдемо до детальної характеристики кольору «сірий». І в цьому випадку, як покаже подальший аналіз, у переносному сенсі даний кольоронім вживається чи не частіше, ніж у прямому, однак розгалуженість значень є більш вузькою у порівнянні з попередньо охарактеризованим прикметником «чорний» та майже дорівнює за широтою семантики прикметнику «білий».

Отже, в українській мовній картині світу кольороназва «сірий» позначає:

1) колір, середній між білим і чорним; барва попелу: блідий, з відтінком такого кольору (про обличчя); із шерстю, що має барву попелу (про тварин); із сивиною; неяскравий, тьмянний; безбарвний, однотонний: *сіра свита*;

2) хмарний, похмурий (про погоду, ранок);

3) (перен.) нічим не примітний, невиразний: позбавлений новизни, одноманітний, беззмістовний; бідний за змістом (про художній твір, лекцію і т. ін; позбавлений виразності, яскравості, оригінальності;

4) (перен.) який належить до непривілейованого класу; простий: *сірий люд*;

5) уживається як складова частина зоологічних, ботанічних, геологічних, технічних та інших назв, термінів: *сірі гуси, сірий мармур* [2. с. 1324].

«Сірий» (grau) у німецькій мові позначає колір між чорним і білим, а саме:

1) колір між чорним та білим: *сіра шкіра слона (die graue Haut des Elefanten)*; у приказках: *вночі всі коту сірі (bei Nacht sind alle Katzen grau - nachts erkennt man keine äußerlichen Unterschiede)*;

2) безбарвний, блідий:

а) через вік людини: *сіре волосся (graues Haar)*; в образному значенні: *те, через що не варто сумувати (darüber, deshalb brauchst du dir keine grauen Haare wachsen zu lassen - darüber brauchst du dir keine Sorgen zu machen)*;

б) через нестачу крові в організмі: *сіре обличчя (ein graues Gesicht)*;

3) у переносному значенні: безвтішний, похмурий: *сірі будні (der graue Alltag)*;

4) давній, далекий (про роки): *у сиву давнину (im grauen Altertum)*;

5) невизначений, непевний, неточний: *це ще лежить у сірій далечині* (фраз: *це ще вилами по воді писано*) (*das liegt noch in grauer Ferne, Zukunft*) [6].

Предметом нашого аналізу було обрано семантику ахроматичних кольорів в українській та німецькій мовах, проте не можна залишити поза увагою той факт, що в обох мовних системах названі кольороними вживаються не тільки у вигляді простих, а й складних прикметників. У такий спосіб з'являється новий, уточнений відтінок однієї з кольороназв. Додамо, що в німецькій мові існує набагато більше, у порівнянні з українською, складних прикметників, компонентами яких є ахроматичні кольороназви. Звичайно, і в українській мові присутні слова типу *білосніжний, чорноволосий* тощо, але, все ж таки, найбільш уживаними кольоронемами з елементами «сірий», «чорний», «білий» є складні прикметники «світло-сірий», «темно-сірий» і т.д., Завдяки особливостям словотворення, у німецькій мові таких слів значно більше. З метою підтвердження даного факту наведемо приклади німецьких складних кольороназв з ахроматичними компонентами:

з компонентом weiß: *blendendweiß, blütenweiß, fahlweiß, federweiß, grau-weiß, grellweiß, kalkweiß, k Reideweiß, käseweiß, lilienweiß, mattweiß, milchweiß, perlweiß, porzellanweiß, rahmweiß, schlohweiß, schmutzig weiß, schneeweiß, schwanenweiß, schwarz-weiß, silber-weiß, wachsweiß, zartweiß* [8];

з компонентом schwarz: *blau-schwarz, braun-schwarz, ebenholzschwarz, fahlschwarz, jettschwarz, kohlrabenschwarz, kohlschwarz, nachtschwarz, pechkohlrabenschwarz, pechrabenschwarz, pechschwarz, rabenschwarz, rauchschwarz, rußschwarz, samtschwarz, sattschwarz, tiefschwarz* [7];

з компонентом grau: *altersgrau, aschgrau, blau-grau, bleigräu, dunkelgräu, dämmergräu, eisengräu, eisgräu, fahlgräu, feldgräu, fledermausgräu, gelb-gräu, grafitgräu, grün-gräu, hechtgräu, hellgräu, lichtgräu, mausgräu, mittelgräu, nassgräu, perlgräu, rauchgräu, schiefergräu, schmutzig gräu, schwarz-gräu, silbergräu, stahlgräu, taubengräu, weiß-gräu, zartgräu* [6].

Наприкінці зауважимо, що ахроматичні кольори відіграють неабияку роль у творах художньої літератури. Їх використання надає тексту строгість, лаконічність. Чорні та білі кольори в одязі головних героїв, забарвленні волосся дають нам відразу зрозуміти, якими характеристиками автор твору наділяє своїх персонажів, те ж саме можна сказати і про «людину в сірому». Це – класичні кольори, яким притаманна властивість розставляти чіткі акценти в тексті.

Висновки та перспективи. Проаналізувавши особливості семантики ахроматичних кольорів в українській та німецькій мовах, можемо узагальнити наступне: найбільш широкою палітрою прямих і переносних значень в обох мовах характеризується кольороназва «чорний»; кольоронімам «білий» та «сірий» властива менш об'ємна за розгалуженістю, але схожа семантика з подібними відтінками. Додамо, що навіть явища природи чи об'єкти, які оточують людину в повсякденному житті й використовуються в якості порівняння в складі прикметників, в обох мовах ідентичні, що, власне, є підтвердженням подібного світосприйняття різними етносами.

З огляду на недостатню розкритість аналізованої проблеми, увага наступних наукових розвідок може бути прикута до фразеологічних одиниць з компонентом «кольороназва» та особливостей перекладу таких сталих одиниць з німецької на українську мову й навпаки.

Список використаних джерел

1. Василевич, А. П. Цвет и названия цвета в русском языке [Текст] / Александр Петрович Василевич, Светлана Николаевна Кузнецова, Сергей Сергеевич Мищенко / Под общ. ред. А. П. Василевича. М. : КомКнига, 2005. – 216 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко. — К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
3. Кантемір, С. О. Синтагматичні та парадигматичні властивості прикметників кольору в німецькій мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04. «Германські мови» [Текст] / С. О. Кантемір. – Одеса, 2003. – 22 с.
4. Козак, Т. Б. Лексико-семантична група слів, які позначають колір у німецькій мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04. «Германські мови» [Текст] / Т. Б. Козак. – Одеса, 2002. – 18 с.
5. Achromatische Farben [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : http://www.farbimpulse.de/Glossar.19.0.html?&no_cache=1&tx_a21glossaryadvan
6. Grau [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу <http://www.dwds.de/?view=1&qu=grau>
7. Schwarz [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу <http://www.dwds.de/?view=1&qu=schwarz>
8. Weiß [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу <http://www.dwds.de/?view=1&qu=wei%C3%9F>

References

1. Vasilevich, A. P. , Kuznetsova, S. N. , Mischenko , S. S. (2005). Tsvet i nazvaniya tsveta v rusском yazyike [Color and color names in Russian]. Moscow, Russia : KomKniga, 216.
2. Brusel, V. T. ed (2005). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv: Irpin: VTF «Perun», 1728.
3. Kantemir, S. O. (2003) Syntahmatychni ta paradyhmatychni vlastyvyosti prykmetnykiv koloru v nimetskii movi [Syntagmatic and paradigmatic properties of color adjectives in German. Odesa, 22.
4. Kozak, T. B. (2002) Leksyko-semantychna hrupa sliv, yaki poznachaiut kolir u nimetskii movi [Lexical-semantic group of words that indicate the color in German]. Odesa, 2002, 18.
5. Achromatische Farben. Available at: http://www.farbimpulse.de/Glossar.19.0.html?&no_cache=1&tx_a21glossaryadvan
6. Grau. Available at: <http://www.dwds.de/?view=1&qu=grau>
7. Schwarz. Available at: <http://www.dwds.de/?view=1&qu=schwarz>
8. Weiß. Available at: <http://www.dwds.de/?view=1&qu=wei%C3%9F>

АХРОМАТИЧЕСКИЕ ЦВЕТА В УКРАИНСКОМ И НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКАХ

Г. И. Капнина

Аннотация. *Статья посвящена проблеме колоронимов в сравнительном языкознании. В данной работе представлена общая дефиниция термина «ахроматические цвета»; определено, какие именно колоронаименования причисляют к ахроматическим; проведен семантический анализ ахроматических цветов немецкого и украинского языков. Характеристика особенностей семантики ахроматических цветов в украинском и немецком языках предоставила возможность обобщить следующее: наиболее широкой палитрой прямых и переносных значений в обоих языках характеризуется цветонаименование «черный»; колоронимам «белый» и «серый» свойственна менее объемная по разветвленности, но схожая семантика с подобными оттенками. Чаще всего ахроматические цвета характеризуются четким ассоциативным рядом: белый – это чистота, спокойствие, черный – печаль, грусть, траур. Несмотря на кажущуюся узкую семантику, именно ахроматические цвета в языке чаще выполняют роль не прямых номинаций, а многочисленных образных метафор. С помощью примеров в статье показано, что даже явления природы или объекты, которые окружают человека в повседневной жизни и используются в качестве сравнения в составе прилагательных, в обоих языках идентичны, что является подтверждением подобного мировосприятия различными этносами.*

Ключевые слова: *ахроматические цвета, семантика цвета, оттенок цвета, немецкий язык, украинский язык*

ACHROMATIC COLORS IN THE UKRAINIAN AND GERMAN LANGUAGES

H.I. Kapnina

Abstract. *The notion of colour, despite its day-to-day use and a shade of simplicity and primitivism, represents a deep and wide phenomenon reflecting the linguistic culture of a particular nation.*

The article is dedicated to the problem of color notions in comparative linguistics. The general definition of the term “achromatic colors” is given in the scientific investigation; it is stated what specific color names can be referred as achromatic ones; the semantic analysis of achromatic colors in the German and Ukrainian languages is carried out.

Analysis of the actual material over this issue shows the belonging of white, black and gray to achromatic colours. It should be noted that representatives of different ethnical

groups started to distinguish gray shades and to use the colouroneme “gray” much later than the adjectives “black” and “white”. The reason for this is that, first of all, the gray doesn’t belong to gay colours, and, secondly, it is a result of mixing up the white and black colours. That is why the name “gray colour” cannot remain outside the purview of of research.

This research deals with three achromatic colours in the German and Ukrainian languages: white and black as a kind of poles in the perception of dark and light objects, and gray as the intermediate one, or a transitional tone between the two above mentioned colours.

All achromatic colours are often characterized by a certain metaphorical field: white stands for purity, calmness; black symbolizes sadness, grief. Without looking at their pretended narrow semantics, it is up to achromatic colours to assume the function of symbolic metaphors rather than indirect nominations in the language.

It should be added that achromatic colours play a significant role in fiction books. Their usage contributes to the restraint and laconicism of a text. Black and white colours in the dressing of protagonists as well as coloured hair give us an immediate idea of inner features the author attributes to the characters. The same can be said about “man in gray”. These are traditional colours possessing the ability to highlight priorities in the text.

In addition, the German language has much more compound adjectives made of achromatic colours in comparison with Ukrainian. Certainly, there are some words in the Ukrainian languages as snow-white, dark-haired, but more actively used colour names with the elements “gray”, “black” and “white” are the compound adjectives “pale-gray”, “dark-grey” etc. Thanks to the word formation peculiarities, there are much more such words in the German language.

Semantics of the colour name “white” in the Ukrainian language is wider than in German, nevertheless the nature objects with which this colour is compared are the same, which shows that the world picture of old Ukrainian and old Germans was similar. As for the fixed set expressions with the mentioned colour name in both languages, as we can see from examples, they are not always translated, as the languages do not always have an appropriate set expression with an adjective denoting the colour, especially when the languages are not related as in case with German and Ukrainian.

The German colouroneme schwarz is not characterised by such a wide range of notions as its Ukrainian analogue, but partially it can be explained by the material representation: in the process of semantic analysis of this colouroneme the metaphoric meanings were not included as it was done by the Ukrainian lexicographers of Great Thesaurus of the Ukrainian language. Moreover, in opposition to the Ukrainian adjective “чорний”, the German variant of the colouroneme does not have such semantic meanings as old and politic phenomena. In generally, we can state that semantically these two colouronemes are almost identical in both languages.

The detailed characteristics of the semantic meanings of the colour “gray” in the German and Ukrainian languages shows that in metaphoric meaning this colouroneme is used as much often as in direct meaning, but the range of its meanings is more narrow compared to the above-mentioned adjective “black” and almost equal in sense of semantics to the adjective “white”.

With the help of the examples we define in the article that even the nature phenomena and household articles used for the comparison as a part of adjectives are identical in both languages, that serves as a proof of the similar world perception of the different ethnic groups.

Keywords: achromatic colors, color semantics, color tone, the German language, the Ukrainian language